

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—No. 653.

CHICAGO, ILL., dne 18. marca (March 18th), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravišтво (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

PROTIREVOLUCIJA V NEMČIJI.

Celo senatni boj za deseti članek mirovne pogodbe in ruska sovjetska vlada je provizorično pozabljeni ali vsaj potisnjena daleč v ozadje zanimanja. Vesti, ki jih sedaj požira politični svet, se tičejo zopet enkrat Nemčije. Ali tudi te vesti imajo napako, zaradi katere so resni ljudje zadnja leta neprenehoma kleli: Jasne slike ne podajo in nezanesljive so. Glavni obrisi dogodkov so vidni, toda na tisoč vprašanj, ki se človeku kar vsiljujejo, ne dajejo poročila nobenega odgovora, dasi pokrivajo cele strani dnevnikov.

V Berlinu se je izvršila protirevolucija, ki ima vse znake reakcije na sebi in diši po monarhistični zaroti. Vojaštvo, ki se je vrnilo iz baltičskih dežel in je bilo nastanjeno v berlinskem predmestju Döberitz, je pod poveljništvom generala Lütwitza prikorakalo v Berlin, zasedlo vladna poslopja, izsililo odstop vlade in pomagalo nekemu pustolovcu, po imenu Kapp, da se je polastil kancelarstva. Takoj je bila uvedena stroga cenzura, in o vsem, kar se je godilo dalje, so vesti le medle, v mnogih slučajih nedosledne in protislovne. Tudi je v mnogih ozirih težko spoznati, katero poročilo se opira na dejstva katerdo pa le na kombinacije in ugibanje.

Prvi brzjavci so se glasili tako, kakor da je reakcionarna soldateska zmagala igraje in da seje novi režim po vsej deželi ustanovil gladko in hitro kakor v pravljici. Člani Ebertove vlade so morali pobegniti, Kapp je začel izdajati dekrete, narodna skupščina se je razpustila, in že so tudi prince Eitel Friedricha, to največjo ničlo izmed hohenzollernskih ničel oznanjali kot novega cesarja Nemčije. Naiven čitatelj bi bil mislil, da je ljudstvo komaj čakalo na tak preobrat in se od srca veselilo reakcije. Le grožnja, da bodo stavke neusmiljeno zatrte, se ni prav vjemala s to idilično sliko.

Drugi dan je bila stvar že nekoliko manj lirična. Glavni naslov nad nemškimi vestmi se je sedaj glasil "Civilna vojna v Nemčiji", in brzjavci so že podajali številke, naznačujoče mrtve in ranjene v bojih, ki so vihrali po raznih nemških mestih. Obenem so prihajale izjave in intervjuvi, taječi, da ima preobrat monarhistične namene, in stremeči za tem, da se prikupi novi režim zaveznikom. Med vestmi, ki so s tem v zvezi, so tudi nekatere, take, da potrebujejo zelo natančnejšega pojasnila, kakor na primer

trditev nove vlade, da so bili Angleži že prej obveščeni o nameravani prekuciji in da so se o njej, če že ne simpatično, pa vendar "nepristransko" izrazili.

Kako mislijo zavezniki in Amerika nastopiti napram novemu položaju v Nemčiji, je vsekakor eno najvažnejših vprašanj. Zdi se, da si v tem oziru doslej še sami niso na jasnem, in dvomljivo je tudi, kako daleč sega v tej stvari sloga med njimi. Po nekaterih znamenjih bi bilo soditi, da ni Velika Britanija neprijazna Kappovemu podjetju, da pa gleda Francija z drugimi očmi na situacijo. Tako na primer se glasi neki brzjav iz Londona:

"Tajnik ministrskega predsednika Lloyd Georgea je danes izjavil: "Potrdilo imamo, da je bil med tekmujočima vladama v Nemčiji dosežen kompromis: "Tajnik je dodal, da potrdilo ni prišlo iz Nemčije."

Ta vest, ki zveni skoraj tako, kakor da je angleška vlada zadovoljna s tako rešitvijo, je v direktnem nasprotju z brzjavom iz Stuttgarta, kamor se je preselila Ebertova vlada. Ta brzjav se glasi:

"Konstitucionalna vlada odklanja pogajanje z glavarji režima v Berlinu. Glavarji berlinskega režima skušajo napraviti na ljudstvo vtisk, da se pogajajo. Konstitucionalisti odklanjajo pogajanje s von Kappom."

V zvezi z drugimi poročili kaže to, da je novega diktatorja precej hitro minila prvotna prevzetnost in da res želi pogajanje, česar gotovo ne bi poskušal, če bi čutil tako trdna tla pod nogami, kakor se je v začetku delal.

Ebertova vlada je bila presenečena, kar nedvomno razkriva neko slabost. Ko so Spartakovci in drugi nezadovoljni elementi uprizorili zadnjo demonstracijo pred parlamentom, je bil Noske izredno hitro pripravljen, da je z vojaško silo zadušil vsak upor. Junkersko militaristična revolta mu je prišla kakor strela iz vedrega neba. Kot vojni ministr je tako slabo poznal svojo armado, da ga je mogla soldateska kar nenadoma z njegovimi tovariši vred pregnati iz urada. Vedoč, da imajo v vojski elementi starega režima glavno moč—če ne bi bil vedel niti tega, ne bi bil smel niti štiriindvajset ur ostati na svojem mestu—ni vendar ničesar storil, da bi bila vlada, kateri pripada, dobila armado pod resnično kontrolo. Ko je prikorakalo

nekoliko oddelkov a sovražnim namenom v Berlin, ni najbrže imel nobenega pojma, kako daleč sega insubordinacija, na koliko vojske se sme zanašati, koliko je imajo monarhisti na svoji strani, in koliko je nezanesljive. Tako mu z vso vlado vred ni kazalo nič drugega, kakor pobegniti in prepustiti Berlin reakcionarnim rebelom.

Spartakovci, o katerih pravijo poročila, da so ponekod organizirani in da imajo tudi nekaj oborožene sile na svoji strani, pa hočejo izrabiti situacijo sebi v prid, očitajo Ebertovi vladi zaradi njenega bega strahopetnost. Važnejše kakor vprašanje poguma je dejstvo, da je vlada s tem, da je odšla brez odpora in prepustila Berlin junkerski bandi, prizadela sebi in stvari, katero je — več ali manj resno zastopala ali vsaj imela zastopati — veliko škodo. Če bi se bil boj takoj izbojeval v Berlinu, in če bi bila imela Ebertova vlada dovolj moči, da bi bila porazila reakcionarne pustolovce ali pa jih vsaj zadrževala, dokler bi bila dobila pomoči od zunaj, bi bila nemarna vsa epizoda prav hitro končana in oboževalcem kajzerja greben porezan. Da bi se bila nazadnjaška revolta razširila po deželi, bi bilo v tem slučaju pač izključeno. Stvar bi bila rešena z najmanjšimi možnimi žrtvami.

Kajpada ne gre le zato, ali so Ebertovci v momentu presenečenja izgubili pogum, ampak tudi zato, če je bil odpor v Berlinu tisti hip sploh mogoč. Spartakovci imajo pravico, da kritizirajo vlado, ali pri tem se ne sme prezreti, da so sami storili marsikaj, kar je pospešilo sedanje dogodke — gotovo ne z namenom, da dosežejo take rezultate, pač pa s svojo taktiko, katero je vedno bolj narekovalo srce kakor razum. Neprenehoma ponavljani spartakovski puči so podali vladi opravičenje za vzdrževanje armade. Kajti naj se sodi o Ebertovem režimu kakor se hoče — tudi mi nismo njega oboževalci — se mora vendar računati z dejstvom, da hoče biti vsaka vlada zavarovana. Tudi Spartakovci, če bi bili na krmilu, bi skrbeli za svojo varnost. In Ebertova vlada se je lahko sklicevala na to, da ji je ljudstvo pri pravih volitvah dalo večino in zaupanje, in da se opira na večino v parlamentu. Formalno je bilo njeno vzdrževanje armade opravičeno. Drugo vprašanje je kvaliteta te armade. Ne vemo, ali so bili Ebertovci sami navdušeni za tiste ljudi, ki so bili v vojski na čelu. Vsekakor se pa lahko izgovarjajo, da jim baš spartakovci niso dali časa in prilike za temeljito reorganizacijo armade, ker so jih s svojimi revoltami silili posluževati se tistega aparata, ki je bil na rapolago, in v tem aparatu so bili generalni in oficirji starega režima integralen del.

Lahko se pravi, da ne bi bil Noske sam maral drugačne armade. Ali pozitivno bi se moglo to trditi le tedaj, če bi bil imel priliko, da ustvari drugačno vojsko, da jo demokratizira in re-

publičansko disciplinira, pa ne bi bil storil tega. V položaju, kakršen je bil, se bo vedno lahko izgovarjal, da je moral vzeti, kar je dobil.

Ob vpoštevanju vseh teh okolščin se mora vendar vera v njegovo "železno pest" zelo omajati. Tudi če je jutri vse Kappove operete konec, ostane vendar pribito, da so se mogle v armadi kovati oširne zarote, obsegajoče cele čete, o katerih ni vojni minister ničesar vedel, ki ga pa vendar ne bi bile smele nikdar tako presenetiti, ker je vedel ves svet, da še kuhajo v Nemčiji monarhistične intrige, ker so kajzerjevci očitno žugali z revolto, ker so se slučajni grobe insubordinacije baš med baltiskimi četami že prej primerili in ker so junkerji vedno računali na armado. Ne da bi mogla biti Ebertova ali katerakoli vlada absolutno varna pred vsako podobno aventjuro. Ali način Kappovega uspeha jo je moral kompromitirati, in posledice bodo neizogibne, tudi če se ji hitro posreči popraviti situacijo. In enkratni uspeh reakcionarne eskapade bo še dolgo podžigal monarhiste.

Nekatera poročila pravijo, da koncentrirajo spartakovci svoje moči ne le proti Kappovemu režimu, ampak tudi proti zaničljivi vladi, ki je pobegnila. Od daleč je skoraj nemogoče presojati, koliko pravice imajo spartakovci na podlagi svoje moči, da govore tako. Lahko bi se zgodilo, da bi mase delavstva pod vtiskom dogodkov prestopile v radikalnejši tabor. Doslej pač ne izgleda, da bi se godilo kaj takega. In če nimajo spartakovci izredno velike moči, utegne njih romantičarska taktika zopet roditi posledice, ki so že nekočkrat škodovala demokraciji in socializmu. Kdor je zasledoval dosedanje dogodke, se sploh ne more navduševati za spartakovske uspehe, ker je med njimi pač videti veliko navdušenja in elana, ampak bore malo realne sposobnosti. Tudi če bi dobili moč v svoje roke, je nad vse dvomljivo, da bi znali z njo napraviti kaj koristnega, ker jim manjka trezni pogled za razmere, v katerih mora delati, kdorkoli hoče organizirati v Nemčiji javno življenje — politično ali gospodarsko. Če manj pa je verjetno, da imajo sploh dovolj moči in zaslonbe pri ljudstvu, tem večja je nevarnost, da pomagajo s svojo taktiko reakciji. Če je kaj potrebno v sedanjí situaciji v Nemčiji, je enotnost demokratične fronte, brez obzira na različne nišljenja v raznih podrobnostih.

Reakcionarni puč v Berlinu se ne sme smatrati le za reč Nemčije. Ne le, da je vpliv vsakega podobnega dogodka lahko ogromen tudi preko meja, da ne more biti za sosedo in za oddaljene narode vseeno, ali je v Nemčiji kajzerizem, javen ali zakrinkan, na krmilu, ali pa so vsaj elementarni začetki demokracije vkoreninjeni, se je treba tudi spomniti, da imamo po vsem svetu boj med napredkom in reakcijo in da je to, kar se sedaj odigrava v Nemčiji, le

ona scene velike drame, katere pozorišče je ves civilizirani svet. Niti Kappovega eksperimenta segajo dalje kakor do Berlina. Reakcionarji na Ogrskem so zelo hitro izrazili svoje veselje nad dogodki v Berlinu. Podrepniki Habsburžanov so zadržali sapo in le čakajo, kako se obrne stvar. A tudi v deželah, kjer ni bilo ne Hohenzollernov ne Habsburžanov, bi se lahko našli sledovi zarot, ki upajo na pospešitev domače reakcije, če bo reakcija uspešna po drugih deželah. Kjer ni materialnih stikov, so vsaj duševne vezi med reakcionarji, in vsaka bitka, ki jo dobe, ogrožuje demokracijo vseh.

Najti je ljudi, ki se odkrito vesele nemških dogodkov, češ da izzove kappizem tisto veliko revolucijo, o kateri sanjajo že pol večnosti in ki naj reši vse probleme. Dejanska zgodovina sedanje dobe je očitno pokazala, da so vsi taki upi od muh. Svet se ne ravna po sanjah, tudi če bi jih sanjali bogovi, ampak odločila so v vseh ozirih dejstva. Ta je treba spoznavati, pretehtati, temeljito proučavati, in po rezultatih se ravnati. Sedanji položaj je tak, da je v prvi vrsti potrebno zavarovati temelje demokracije, ker bo letedaj mogoče dalje graditi na njih, če bodo res varni.

V Nemčiji je za enkrat najvažnejše poraziti junkersko militaristično kliko. Cepiti moči v tem boju bi bil največji greh. In uspeh kajzerjevcev ne bi bil nesreča le za Nemčijo samo, ampak za ves demokratični svet, prav posebno pa za socialistični svet.

MAKSIM GORKIJ:

Odgovori.

“...Kaj se je zgodilo s tem dobrim ruskim ljudstvom? Zakaj se je izpremenil v krvoločnega zmaja?” Tako me vprašuje neka dama, ki mi piše na dragocenem, parfimiranem papirju.

“Pozabili so na Kristusa in njegov nauk, onečastjen je evangelij ljubezni, izginilo je spoštovanje do ljudi” — mi tužno naznanja “plemenitaš F.” iz Summe. In vprašuje me: “Ali ste zadovoljen?”

“Kje pa so sadovi pridig o ljubezni, kje vpliv šole in cerkve?” — me vprašuje Ch. Bronstein iz Tambova.

Eni zmerjajo in groze s smrtjo, drugi le tožijo in stokajo, vsi so razburjeni, vsem je težko pri sre, vse nekaj muči in vsem je tesno, ker morajo živeti v teh tragičnih dneh.

Ne morem odgovarjati vsakemu posebej, zato odgovorjam vsem obenem.

Prišli so dnevi odplačila, gospodje, dnevi obračuna z vašo ravnodušnostjo napram ljudstvu. Vse, kar čutite, vse, kar vas muči, ste si zaslužili. In reči vam morem le eno, želeti le eno, da bi še bolj globoko, še bolj močno preživeli in razumeli to zoprno življenje, ki ste ga sami ustvarili.

Naj vam srce plašno utripa, naj vam divje sanje kale spanje, naj vas opali kakor ogenj vsa ta blaz-

nost in okrutnost, ki se godi v naši deželi — zaslužili ste to. To vas uniči, ali pa — morda — tudi očisti nesnage in prostote, naslagane na vsem, kar je morda še ostalo poštenega in zdravega v vaših dušah — v vaših dušah, ki ste jih napolnili z lažmi in vsakovrstnimi drugimi smetmi.

— Milostiva gospa, želite li zvedeti, kaj se je zgodilo z ljudstvom? Minila ga je potrpežljivost. Dolgo je molčalo, dolgo se vklanjal sili, ne da bi se bilo zgenilo, dolgo je potrpežljivo nosilo na svojem hrbtu vse življenje, sedaj pa ne more več. Toda še dolgo ni odvalilo bremena, ki ste mu ga bili siloma naložilo — prehitro ste me prestrašili, milostiva gospa! —

Pa zakaj — govorimo odkritosrčno — zakaj da ne bi ljudstvo bilo zmaj? Kaj ste storili, da ne bi bilo tako? Ali ste prinesli ljudstvu kaj razumnega, ali ste posejali v njegovo dušo kaj dobrega?

Vse svoje življenje ste mu jemali delo, zadnjo skorjo kruha, vzeli ste mu vse, enostavno in lahko, ne da bi bili le vedeli, da jemljete. Živeli ste, ne da bi bili kdaj vprašali, od česa — od katere sile da živite. Z razkošnimi oblekami ste budili zavist revežev in nesrečnih, kadar ste živeli na deželi poleg mužikov, ste gledali nanje kakor na pleme nižjega rodu. Toda oni so razumeli vse. Dokaj rahločutni ljudje so to in nikakor ne slabi, ali navsezadnje ste jih napravili slabe. Saj je to tako enostavno: Kadar ste prirejali slavnosti, pred razdedovanimi, niste mogli pričakovati hvaležnosti. Vaše petje, vaša godba ni mogla oplemeniti stradajočih. Vaše prezirljivo, prevzetno nastopanje napram mužiku ni moglo v njegovi duši poživiti spoštovanja do vas. Kaj ste storili zanj? Ali ste skrbeli, da bi imel občutnejše srce? Napravili ste ga okrutnega. Sploh niste mislili na to. Mužik vam je bil igrača. Včasih ste se z njim pozabavali kakor s kakšnim divjakom, toda nikdar niste v njem videli človeka. Kakšen čudež, da se vam zdi zmaj?

Milostiva gospa! Vaše vprašanje kaže ne le, da ne poznate življenja, ampak v njem je tudi hinavščina grešnika, ki čuti, da je grešil, pa vendar še noče odkritosrčno priznati svojih grehov.

Vedeli ste, kako živi mužik — ni mogoče, da ne bi bili vedeli. Človek, ki je bil tepen, se masčuje prej ali slej. Človek, za katerega nismo imeli sočutja, ne pozna sočutja, to je jasno. Da še več — to je pravično. Saj me razumete: Strašno ni to, da tepemo, ampak to, da ne gre brez tepeža. Ni grozno, da nimamo sočutja, ampak to, da ga ne moremo imeti. Kako morete iskati sočutja v sre, v katero ste posejali sovraštvo?

Milostiva gospa! V Kijevu je dobro rusko ljudstvo vrglo veleindustrijalea Brodskega skupaj z guvernantom skozi okno na cestni hodnik, toda kanarček v kletki je ostal nedotaknjen. Razmišljajte vendar o tem. Rumeni kanarček je zbudil nekaj kakor sočutje, toda človek je bil vržen skozi okno. Gotovo je bilo tukaj sočutje, toda kakor se zdi, ga človek ni zaslužil — to je grozno, to je tragično. Milostiva gospa, ali ste tudi prepričani, da imate pravico zahtevati od človeka, da postopa napram vam kakor človeku, ko ste sami vse svoje življenje postopali z njim

brez sočutja, brez usmiljenja in niste v njem videli enako vrednega bitja?

Dopise pišete, učeni ste, mogoče da ste čitali tudi knjige, v katerih se opisuje mužikovo življenje. Kaj morete zahtevati od njega, ko niste nikakor znali zboljšati njegovo življenje, dobrovedoči, kako živi? A sedaj vam je izpremenil življenje na slabše in vas prisilil, da pišete z roko, tresoč se od strahu, dopise polne obupa, človeku, ki ne more — to bi morali vendar vedeti — razpršiti vašega strahu, vaše boli — kako neki! Odplačilo je naravno. V deželi živimo, kjer so doslej ubijali ljudi za kazni z udarci palice, v deželi, kjer so ljudem lomili rebra, kjer so za samo zabavo tolkli ljudi v obraz, kjer so delali ljudem neizmerno silo, kjer so bili načini mučenja že odurni, blazno, sramotno raznovrstni. Ljudstvo, vzgajano v šoli, ki je le preevč podobna peklenskim mukam, kakor so jih slikali ljudem, ljudstvo, vzgajano s pestmi, z metlami in nagajkami, ne more biti občutnega srea. Človek, ki so ga izprebijali na komisarijatu, zna to storiti tudi drugim. V deželi, v kateri tako dolgo ni bilo pravnega stanja, je ljudstvu težko naenkrat razumeti moč pravice. Nemogoče je od njega zahtevati pravičnosti, katere ni nikdar poznal. Vse je samo ob sebi razumljivo tam, kjer ste vi, milostiva gospa, in družba dovoljevali vsa ta strašna nasilstva nad ljudmi. Danes čutijo ljudje močnejše, in če ste danes pogledali na svojo hišino, je to kakor če je dal vaš oče pred petdesetimi leti lakaju klofuto. Ljudje rastejo — in v njih raste čut lastnega dostojanstva, pa vendar ravnate z njimi vedno kakor s sužnji in še vedno vidite v njih živali.

Milostiva gospa! Ne zahtevajte od ljudi, česar jim niste dali. Do sočutja nimate pravice, ker vam je neznano. Ljudstvo je bilo mučeno, in še danes ga mučijo vsi, ki so imeli košček moči nad njim ali je še imajo. Danes, ko je vaša brezdušna vlada uvedla deželo v nered, so občutili vse njene temne sile, da je le senca tista sila, ki jih je tlačila stoletja, in sedaj so se dvignile te sile in se maščujejo za vse, kar so morale pretrpeti v dolgi noči, ko ni bilo pravice.

Toda v deželi je tudi druga, svetla sila, ki jo ožarja velika misel, ki jo obdaja krasen sen o carstvu pravice, svobode in lepote... Toda drugače, milostiva gospa, ne morem z besedami naslikati slepo rojenim lepote in mogočnosti morja...

Ljudje, ki govorijo in pišejo o ljubezni do bližnjega, so mi bili vedno skrajno zoprni kot lažnivci in hinavci — predobro poznam življenje, da bi jim verjel.

Da, da, gospodje! Treba bi bilo, da bi imeli pogum za pravičnost. Saj je to vse tako jasno, tako razumljivo.

Kadar govorite o ljubezni, hočete le s sladkimi besedami opojiti svoje bližnje, škripajoče z zobmi od lakote in besa. Domišljate si, da bi, če bi se vam morda posrečilo omehčati srea tistih, ki jih zatirate, da bi nemara oslabili tudi njih pravično maščevanje. Pretvarjate se, kadar imenujete brate ljudi, ki ste jih zatirali. Lažete se, če oznanjate ljubezen tistim, v katerih srea ste sami posejali zavist, gnev in srd.

Pač ste odkritosrčni, če pridigate svojim bližnjim: Ljubite nas! Toda za te besede skrivate druge, bolj resnične: Prenašajte poteprljivo, ne budite se, ne godrnjajte zaradi težkega jarma deal, ponižanja in revščine, ki smo vam ga naprtili. Toda vsi se drzno lažete, kadar pravite svojim sužnjem: Tudi mi vas ljubimo.

Sužnjem ni mogoče ljubiti. Le sovražiti jih je mogoče, ali pa se jih bati.

In iz strahu pred njimi učite sedaj svoje sužnje ljubezni.

Evangelij? Njegove strani so že davno otipane z umazanimi rokami silnikov, toda po njem segate kakor po orožju, da bi se rešili poudnji pravičnosti, ki je sprejela tako okrutne načine.

V vaših sreih sploh ni ljubezni. V sebi imate tri stooke pošasti, ki pazno gledajo na vaš zaspani mir, na ravnovesje vaše duše, da se ne bi v njej dvignila resnica življenja in stvarjajoči nagon; v vaših sreih prebivajo trije Cerberi: Pohlepnost, prostota, laž.

Tudi spoštovanja do ljudi ne poznate — kako pa hočete spoštovati druge, ko ne spoštujete sami sebe?

Ne opravičujem okrutnosti, iz katere ste sami napravili zakon življenja, le pravim, da ni v deželi, v kateri ste dali prosto pot samovolji in nasilstvu, da ni v tej nesrečni deželi med vami ne enega pravičnega, ne enega, ki bi zaslužil sočutje...

Kautsky in revolucionarne iluzije.

Stari teoretik marksističnega socializma, nedvomno eden najboljših poznavalcev znanstvenega in vsled tega stvarnega socializma, je danes v Nemčiji skoraj osamljen. S Scheidemanovci se je bil razšel še tekom vojne in oni so nastopili proti njemu tako brutalno, da je izgubil takrat skoraj vsako eksistenčno oporo. Napram vodstvu neodvisne stranke nastopa kritično. Po njegovi sodbi je preveč podvrženo strahu pred konkurenco nemških komunistov in nima dovolj poguma, da bi se postavilo proti ekstremizmu, kar škoduje stvari delavstva. Svoje stališče napram neodvisnim je označil v članku v "Weltbuehne", kjer se bavi z znanimi krvavimi dogodki pred nemškim parlamentom v Berlinu. Kautsky pač ostro obsoja krvava rahlja, očita pa tudi aranžerjem demonstracije nepremišljenost. Pravi, da živi neodvisna stranka še vedno v dobi kipenja in je sestavljena iz najraznovrstnejših elementov. Eni hočejo proti vladi voditi opozicijo na podlagi države brez revolucionarnih načrtov, drugi verujejo, da je nova revolucija z nasilnim preobratom na pragu. Neuspehi revolucionarnih poizkusov, ki so stali nemško delavstvo že toliko krvi, so zadnje mesece povzročili znatno iztizenje; desno krilo neodvisnih je bilo vsled tega pojačano, levo pa oslajljeno. Toda spori v stranki so se poosttrili.

Stranka se vdaja misli na "sovjetski sistem", deloma iz prepričanja, deloma iz slabosti, kar prihaja zlasti od tod, da je "sovjetski sistem" levova koža, v katero se lahko obleče vse. Sodrug Kautsky se

izreka kot pristaš desnega, zmernega krila neodvisnih, skupno z Nestriepkom, Ströblom, Erdmanom in drugimi, in pravi: "Interesi proletarske celote zahtevajo od neodvisnih jasno in izrečno priznanje, da je v danih razmerah mogoča plodna in uspešna opozicija le na podlagi faktične ustave in z odklonitvijo vsake misli na nasilen preobrat."

Kautsky izjavlja, da otežčava obsedno stanje, ki je bilo razglašeno po omenjenem prelivanju krvi, tudi kritiko v stranki in da odloči zaradi tega tudi izdajo spisa, katerega je bil dokončal prav na dan krvavih dogodkov.

Denarni mogotci in njih triki.

Iz New Yorka prihaja povest, kako so denarni mogotci na Wall streetu prišli do milijarde s-triki, ki so se jih poslužili enostavno s svojimi glasili.

Zedinjene države so sprejele zakon o dohodninskem davku, ki pa vsled prizadevanja kapitalistov in njihovih trikov ne zadene dohodkov, izvirajočih iz deležev (stocks) v podjetjih.

Ko je bil ta zakon izdan, so ga kapitalistični listi nalašč tako tolmačili, kakor da zadene vse dohodke, kar je imelo za posledico, da je mnogo delničarjev prodalo svoje delnice korporacijam. Kmalu na to je bila zadeva seveda pojasnjena, toda kapitalistični špekulantje so že dosegli svoj namen in dobili delnice po zelo nizkih cenah v svoje roke. Tako so "zaslužili" denarni mogotci skoraj eno milijardo dolarjev.

Poročilo pravi, da je Wall street namenoma za držal to pojasnilo za 45 minut, in sedaj se vrše — kakor vedno v takih slučajih — preiskave.

Organizirani denarni mogotci ne potegnejo v tej družbi nikdar kratkega konca.

Ker imajo v sedanji družbi vpogled v vso državno upravo kapitalisti sami, ki so obenem glavni del te mašine je naravno da so izvedli vse tako, kakor so pač želeli.

Korporacije izplačujejo svojim delničarjem profite v obliki dividend. Delničarji, katerih profiti so tako ogromni, da morajo od njih vrniti od vsakega dolarja 50 do 60c vladi, kontrolirajo s svojimi prijatelji korporacijo, pa ji rečejo: "Ne izplačaj nam naših deležev sedaj, ker bi morali oddati velik del teh dohodkov vladi. Drži denar, in kadar ga bomo hoteli, bomo zanj vprašali." Nato pa izmislijo trik. In posledica tega trika je, da izda korporacija, namesto da bi izplačala denar, za dividende delnice. Če si imel v korporaciji eno delnico, dobiš sedaj eno ali dve povrh, potem pa pravi korporacija vladi: "Ti nas ne moreš obdavčiti, kajti to niso dohodki, ampak le vloga kapitala ali delnice. Koliko so delnice vredne, pa ni mogoče vedeti." In tako je najvišje sodišče odločilo, da je ugovor korporacije vzdržljiv.

In kaj so posledice?

Ogromni profiti, nagrabljeni v najboljši sezoni profitarstva, kakor je bila na primer v času vojne, se razdele v obliki delnic; bogati posamezniki, ki dobe delnice, ne plačajo za resnično bogastvo nobe-

nega dohodninskega davka. Ker pa mora vlada dobiti davke za vzdrževanje svojih oddelkov, kakor mornarico, vojaštvo itd., padejo davki na druge ljudi — največ na take, ki v vojnem času niso imeli takih ogrimnih dohodkov kakor razne korporacije. Da pade velik del teh davkov indirektno na delavski razred, ker mora plačevati visoke cene za živila in druge potrebščine, se razume po sebi.

Kdor ima danes milijone, si prav lahko pomaga, da jih pridobi še več in povrh tega se tudi lahko izogne davkom, ki jih morajo sicer plačevati tisti, ki imajo mnogo manj. Taka je uredba današnjega kapitalističnega sistema.

GENERAL PERCIN:

VOJNA IN LIGA NARODOV.

(Iz francoskega.)

1. Okrutnost navade.

(Drugi, sposobnejši od mene, so podali v svojih delih pravniške razloge za ustanovitev Lige narodov. Tukaj podajam k temu predmetu nekaj prilogov vojaškega značaja.)

V civiliziranem svetu je dovoljeno, da apelirajo člani enega naroda, med katerimi nastanejo spori, na tribunale in ne sodijo sami.

Pri narodih je nasprotno. Bolje se gleda na tiste, ki se poslužujejo za izravnanje svojih nesporazumov pesti namesto sodišč. Zatekati se k oboroženi sili se smatra za najplemenitejšo reč. Ali se ne pravi "le noble métier des armes?" — plemeniti vojaški poklic?

Brutalna sila se smatra pri posamezniku za sramoto, pri narodih pa za čast; v prvem slučaju okrutnost, v drugem slava. In za to nedoslednost, za to nenavadnost častnega zakona je bil le en izgovor: Vedno je bilo tako.

Navada ima okruten vpliv na misel.

Velika prednost prezidenta Wilsona pred evropskimi državniki je ta, da mu kot predstavniku mladega naroda tradicija ni popačila možganov.

V čem je torej prednost, ki jo dajejo ljudje rabi oborožene sile kot sredstva za izravnavanje sporov, ki morajo nastati med narodi? V prevladajoči ideji, da doseže zmago vedno hrabrejši. Toda nič ni bolj napačno od tega.

Ni dvoma, da ima vojakova hrabrost velik vpliv na odločitve v bitkah. Če bi učinkoval le ta vpliv, bi bila vojna z ozirom na drznost za človeštvo sprejemljivo sredstvo.

Hraborost je za narode v resnici dragocena reč, kakor v dobi miru, tako tudi v vojnem času. Bodočnost bi tedaj pripadala najhrabrejšim narodom. To ne bi nasprotovalo ideji pravičnosti.

Toda uspeh bitke je odvisen tudi od drugih reči: Od znanja vojskovodje, od njih strategije, od njih taktike. Odvisen je od načrtov, od fortifikacij, od vseh strok vojne umetnosti, katerih obvladanja ni treba v dobi miru.

Uspeh vojn je navsezadnje odvisen od slučaja. Usoda orožja je vrtoglava; včasih daje prednost ma-

nje vrednemu. V vojni igrajo narodi s svojo eksistenco kakor otroci, ki vržejo vinar v zrak in ugrabijo katera stran pade navzgor.

V resnici nam daje zgodovina vojn primere, v katerih je navidezno brezpomemben slučaj premaknil zmago z enega bojnega polja na drugo: Zmota v čitanju ukaza, v naglici napisanega na bojnem polju, zmeda, nastala iz dveh enakih imen različnih mest, trenutno opešanje vojskovodje, zakasnela intervencija pomožnega oddelka, prihod nepričakovane vesti ali nasprotno.

Izluščimo se torej pošteno iz tiranije navade. Preiščimo pazno fakta, ki nam jih je podala zgodovina. Presojajmo kot možje znanosti (brez predsodkov) sklep, do katerega pridemo. Priznati bomo morali, da je človeštvo stoletja korakalo po napačni poti.

Vojna ni le uničujoče, barbarično, okrutno nečloveško sredstvo; ona je tudi neumno sredstvo za izravnavanje sporov, ki morejo nastati med narodi.

2. Vojni slučaji.

a) Dne 16. junija 1815, v bitki pri Ligny, je Napoleon poslal Drouet d'Erlon pisan ukaz, v katerem je zahteval, da odide neki oddelk vojske na višino Saint Amant; s tem oddelkom je nameraval napasti prusko armado v boku. Ukaz je bil načrčkan na kosu papirja, ki ga je sel spotoma zmečkal. Namesto "na višino", je Drouet d'Erlon čital "pod višino". Vsled tega je odkorakal k točki, s katere ni mogel sovražnika napasti tako uspešno, kakor je Napoleon nameraval.

Da ni bilo te pomote v čitanju, bi bila pruska armada uničena dne 16. junija in do bitke pri Waterloo ne bi bilo prišlo.

Od česa so odvisne reči v vojni.

b) Dne 18. junija je dobil Grouchy od Sulta poročilo, da se vodi bitka pri gozdu de Soignes, in ukaz, da se združi z desnim krilom armade. Namesto da bi čital "engagée" (bitka se vodi), je čital — in z njim ves generalni štab, — "gagnée" (bitka je dobljena).

Ta pomota pri čitanju je onemogočila združitev in vse važne ukrepe. Grouchy ni prišel v Waterloo in je bil osumljen izdajstva.

c) Brez srečnega slučaja leta 1914, ki je omogočila dne 3. septembra francoskemu letalu, da je dal generalu Gallieniju znamenje o poti armade generala von Kluecka proti jugozapadu in brez drugega slučaja, da ni tistega dne noben nemški letalec poletel nad armado generala Maunouryja, o kateri ni sovražnik ničesar vedel, ne bi bil mogel general Gallien vreči te armade na desno krilo von Kluecka, in nikdar ne bi bilo prišlo do bitke pri Marni.

d) V "Revue Herdomadaire" dne 28. decembra je general Cherfils napisal sledeče besede:

Presenečenje dne 21. marca 1918 je bilo grozno. Dne 22. marca prihaja sovražnik k Sommi, dne 26. je v Montdidier. Skoraj na 60 kilometrov širjave je angleška armada, ki se umika proti severozapadu, ločena od francoske pomoči, ki prihaja od juga.

Če bi bil sovražnik dne 28. marca imel maso kavalerije pri Montdidier, bi bil vzel Amiens, potem Abbeville, pretrgal dve naši komunikacijski liniji z Angleži, in gledal, da loči našo armado od zaveznikov.

Toda na srečo je ostalo osem divizij nemške konjenice v Rusiji.

Nasprotno je bila naša konjenica hitro transportirana po železnici, potem na konjih, in je bila vržena v boj, ki je bil v rokah poveljništva. Postala je naša rešitev.

Tudi če bi bil imel sovražnik po brest-litovskem miru resen namen poslati začasno nekoliko divizij kavalerije na zapadno fronto v zameno za pehoto, bi se bila vojna nemara končala šest mesecev prej in sicer v prid Nemčiji.

e) Zvečer dne 14. julija 1918 je oddelk petih hrabrih mož — kateri slike je prinesla "L'Illustration" z dne 10. avgusta z opisom njih junaštva — izvršil v nemških linijah boj na pesti, v katerem je bilo ujetih 27 mož. Ti, želeči konca vojne, so razkrili načrt za drugi dan nameravane akcije: Cilj nemškega naskoka, uro začetka artilerijske akcije, uro, ko izstopi pehota iz zakopov. Informiran o teh rečeh, je general Gouraud ustavil svoje dispozicije. Nemci, ki so mislili presenetiti nas, so bili sami presenečeni. Njih naskok je bil odbit in njih izgube so bile take, da je mogel general Gouraud tri dni nato pričeti z ofenzivo, ki nas je, uvedena na vseh frontah, vodila od uspeha do uspeha. To je bila druga bitka na Marni.

Če ne bi bilo iniciative podrejenega šefa in izdajstva nekaterih nemških ujetnikov, pristašev miru za vsako ceno, ne bi bilo izključeno, da bi bil sovražnik prišel do Pariza. Obličje sveta bi se bilo izpremenilo.

f) Dne 4. septembra 1918, v trenutku strahu, povzročenega bodisi s pomanjkanjem streliva, bodisi s ponašanjem vojakov, je Ludendorff v Berlinu izjavil, da je izgubljen, če se ne doseže premirja v osmih dneh. Hipoma je bil sklican parlament. Zmeda je bila taka, da bi bila vlada sprejela kakršnekoli pogoje miru.

Teden pozneje se je izvršilo nemško umikanje v dobrem redu. Ludendorff je obžaloval svojo propozicijo, toda bilo je že prepozno. Misel, da se ponovi boj, je razdražila ljudstvo in vojsko. To je bila iskra, ki je vžgala ogenj. Revolucija je kmalu izbruhnila.

Podrobnosti, ki so se bile izvršile pred tem, sem našel v "Echo de Paris" 1. decembra 1918 in v "Le Pais" 29. decembra. Prihajajo od gospodov Maurice Barrés in Marc Henry, katerih prvi je bil ob tem času v Mecu, drugi pa v Holandiji v stikih z Nemčijo, kar jima je omogočilo informacije.

Že dne 30. septembra smo čitali v časopisih telegram iz Berna, ki se je glasil:

"Danes ni za nikogar več tajnost, da je bila prošnja za premirje storjena vsled nujnega nastopa samega Ludendorffa. General je bil s svojimi živci pri kraju."

Zadostovalo je torej nekoliko dni trajajoče opešanje enega samega človeka, da se napravi konec vojni, v kateri se je ubijalo štirideset milijonov ljudi.

g) V Franciji je mnogo mest, ki imajo enaka imena. Na primer:

125 imen Saint Germain.

168 imen Saint-Jean.

227 imen Saint-Martin.

V samem okraju Seine-Inferieure, ki bi bil lahko pozorišče vojnih operacij, je deset mest z imenom Saint-Martin. Vzemimo na primer, da sklene armadni poveljnik med bitko poslati v eno teh mest oddelek vojske za pojačanje ali pošiljatev streliva, pa pozabi v pisanem ukazu navesti, za kateri Saint-Martin da gre. Bitka je vsled take pozabljivosti lahko izgubljena.

Ali ni blaznost igrati se z usodo narodov ob takih slučajnostih?

Vojna je torej, ponavljam, sredstvo, bolj kakor odporno, neumno sredstvo za izravnavanje sporov, ki morejo nastati med narodi. Iskati moramo drugačno rešitev.

Najboljša rešitev je doslej Liga narodov, kateri je dal prezident Wilson podlago v vrsti poslanic, v katerih je izrekel svoje misli s tako izrazovitostjo, da jo morejo tajiti le interesirani obrekovalci.

(Dalje prihodnjič.)

Ali naj dobi ameriška legija orožje v roke?

Pred kongresom se nahaja načrt predloge, ki gre za tem, da dobe ameriški Legionarji, o katerih trdijo razni unijski voditelji, da so delo denarnih moteev na Wall streetu, iz državnih arzenalov orožje in municijo po nakupni ceni.

Stotnik Roscoe H. Johnson, mednarodni predsednik unije telegrafistov, eden prvih, ki je prostovoljno odšel v armado Zedinjenih držav, ko je vlada napovedala Nemčiji vojno, pravi, da smatra to predlogo za prvi korak proti organiziranemu delavstvu in da je umerjen direktno iz Wall streeta.

Predloga, ki jo je predložil kongresu neki Rogers, pooblašča vlado, da "posodi" in prodaja ameriški Legiji (Beli gardi) iz svojih arzenalov puške, naboje itd. V predlogi je sicer navedeno, da je to namenjeno za vojaške pogrebe.

Toda če želi ameriška Legija — pravi stotnik Johnson — odvrniti od sebe sum, ki pada nanjo vsled nameravane predloge, in če želi Legija dobiti zaupanje pri oragniziranem delavstvu Zedinjenih držav in vero v njene dobre namene in dobro voljo, kakor se kaže na zunaj, namreč, da je za dobrobit v vojni službeih vojakov, tedaj naj najprvo odslovi elemente, ki so nasprotni delavskim interesom. To naj izvrši na ta način, da odvzame Charter sledečim postojankam: Western Union Telegraph Co., Colorado Fuel and Iron Corporation, United States Steel Trust Company, Western Electric Company, Standard Oil Com-

pany in mnogim drugim postojankam, ki so se v teku časa izkazale delavskemu gibanju sovražne.

V splošnem se je govorilo na Wall streetu, in predsednik ameriške Legije je to sam večkrat naglašal, da so člani z unijsko karto, ki so se borili v Franciji, za demokracijo, dobri Amerikanci in patriotje. Vse to se sliši lepo. Toda če hoče predsednik ameriške Legije Franklin D'Olier potrditi te besede z dejanji, in si ohraniti pri unijskih delavcih zaupanje, naj to pokaže dejansko s tem, da očisti ameriško Legijo elementov, ki jim je amerikanizem in patriotizem le plašč za izkoriščanje, in so iz ravno teh razlogov proti interesom delavstva.

Želja Wall streeta je uničiti organizacijo delavstva in ima v načrtu, da izvrši to v teku enega leta. Vsak organiziran delavec ve iz lastne izkušnje, da je bila ameriška Legija ustanovljena po iniciativi Wall streeta.

Malo ali skoraj nič ni storila ta Legija za dobrobit vojakov, ki so se vrnili iz Francije, pač pa je nastopala pri vsaki priliki proti delavskim interesom.

Prav vsled tega je dolžnost predsednika te Lige, če hoče pridobiti pri organiziranem delavstvu Amerike zaupanje, pokazati dejansko, da nima Liga drugih namenov s svojimi puškami in municijo, ki jih dobi, če se sprejme ta predloga, kakor le za "parado" pri vojaških pogrebih.

Sedaj je čas, da pokažejo voditelji ameriške Legije, kaj so v resnici in se očistijo vplivov Wall streeta. Če to store, tedaj lahko pričakujejo, da bo vsak unijski delavec vstopil vanjo brez odlašanja."

Tako stotnik Roscoe H. Johnson.

Neki drugi voditelj unijskih delavcev pa pravi o tej nameravani predlogi sledeče:

"Absurdno je misliti, da bodo služile puške in municija, ki bi jih dobili Legijonarji, če postane ta predloga zakon, zgolj za vojaške potrebe. Taki triki so nam dobro znani. Pravi namen je drugi. Bolj kot za vojaške pogrebe bi prišle te puške in municija prav za uničenje štrajkov, kakor se je to v par slučajih zgodilo. Dajte Legionašem puške in municijo, pa boste imeli vsak teden duplikacije iz Centralije. (V Centraliji, Washington, je bila namreč nekakšna parada, pri kateri so Legionaši provocirali in je prišlo do streljanja. Posledica tega je bila, da je bilo pet Legionarjev mrtvih.)

"Če bo predloga sprejeta — pravi dotični voditelj unijskih delavcev — tedaj bo dolžnost vsakega unijskega delavca, da se tej Ligi pridruži in da bo vedno navzoč, kadar se bodo delile puške in municija med člane."

Slovensko delavstvo v Ameriki ima svojo politično organizacijo, Jugoslovansko socialistično zvezo. Ta zveza lastuje svoje glasilo, Proletarca. Zveza bi lahko štela 50,000 članov in Proletarec bi lahko imel najmanj 20,000 naročnikov, če bi bilo med našim delavstvom res toliko razredne zavesti, kot pripovedujejo nekateri prenapetneži, ki s kričanjem le zakrivajo svojo lenobo za organizirano delo.

Fantazija in resnica o Črni Gori.

Nemški sodrug Herman Wendel je objavil v št. 53. "Frankfurter Zeitung" naslednji zanimiv članek o črnogorskih prilikah:

Pred kratkim smo doživeli klasičen primer o vstvarjanju lažnjivih poročil iz Črne gore: Brez-pomembna nesreča, eksplozija razstreliva v nekem belgrajskem skladišču, se je pretvorila na ovinku dunajske fantazije in s pomočjo Wolfovega urada v zelo važen političen dogodek, umoritve prestolonaslednika Aleksandra po dinamitnem atentatu. V isti predal spadajo tudi zelo številna poročila o revolucionarnem gibanju v Črni gori proti srbskemu go-spodstvu, o bojih med Srbi in Črnogoreci in sličnem, katera so se domalega najprej pojavila v antantnih časopisih in so potem od tam prišla tudi v nemško časopisje. V teh časopisih se prikazuje Črno goro kot žrtev srbske osvojevalne politike, ki je zagospodarila nad malo gorato deželo, ošabno prezirajoč njeno samoodločeno pravo, a se tam obdržava samo z oboroženo silo proti pritisku obupanega svojega rodnega kralja zahtevajočega, svobode lačnega naroda.

Položaj Črne gore ni v resnici rožnat. Mala, uboga, nerodovitna dežela, ki ni mogla že v mirnih časih preživljati na tisoče svojih prebivalcev, ki so bili prisiljeni izseliti se onstran morja, je utrpela po vojni in okupaciji take škode, katerih niti bolje urejena država ne more popraviti čez noč. Zaradi tega vlada tudi v Črni gori, kakor vsepovsod po velikem svetovnem potresu, velika nezadovoljnost, ki je pa popolnoma socialnega postanka in nima prav nobenega političnega ali nacionalnega ozadja. Če pripadajo sedaj Črnogoreci, ki so čistokrvni Srbi, k jugoslovanski državi, je bila s tem popravljena samo zgodovinska pogreška, na katere obstanku je bila v prvi vrsti zainteresirana balkanska politika Avstro-Ogrske. Da bi preprečila preteči prirastek na moči Jugoslovanstva potom združitve Srbije s Črno goro, je najprej zabila zasedbo Sandžaka zagózdo med obe neodvisni srbski državi in drugič pospeševala vladarski dualizem med Belgradom in Cetinjem z vsemi sredstvi. Po pred kratkim iztaknjenih izvirnih podatkih je bil prejšnji gospodar Črne gore trajno vzdrževan od dunajskega tajnega fonda prav tako, kakor je bil vzdrževan od Petrograda, Rima, Carigrada, in še od kje drugod. Drugih interesov kot interese svojega žepa sploh ni poznal ta v svoji grozovitosti in premenosti docela srednjeveški despot, in če je res, da je spravil "svoj" narod v revščini in nezavednosti na nič, je obenem tudi nemala resnica to, kar danes že vrabci v Črni gori čivkajo, da je tudi med vojno služil dvema gospodarjema in da je leta 1915. gorsko trdnjavo Lovčen izdajalsko predal Avstrijcem. Več kot dvomljiva je bila tudi njegova mirovna ponudba ob koncu decembra istega leta. Na vsak način je Nikita danes predmet zaničevanja in sovraštva celega naroda, in z veliko skupščino v Podgorici, ki je 13. novembra 1918. njega z vso njegovo hišo svečano odstavila in sklenila združitev dežele s Srbijo in potem z jugoslovansko državo, soglašajo brezizjemno vsi

Črnogoreci, razven prgišča priliznjencev, ki so bili vajeni gostiti se pri jaslih "Gospodara".

Iz takih priliznjencev obstoji danes še Nikitovo spremstvo v Franciji, Švici in Italiji, ki se ponosno naziva "črnogorska vlada", bombardira v imenu "pravice po samoodločbi malih narodov" antantin quinquevirat z vlogami, medtem ko potom lista "Federation" in lastnega tiskovnega urada hrani evropsko javnost z lažnjivimi poročili. Vse to početje bi ne bilo kot satirična varijacija po žaloigri posebno pomembno, če ne bi, italijanski imperijalizem, sledeč vzgledom Habsburžanov, našel v tastu Viktorja Emanuela rabno orodje v dosego svojih načrtov. Ujedinjena Jugoslavija je strah in groza za rimske osvojevalne politike, zato jemljejo vstvaritev nove, kolikor mogoče s Hercegovino in severno Albanijo povečane "neodvisne" Črnogore kot postojanke italijanskih zahtev na Balkanu za cilj, ki je, kakor so zavijajoči rimski listi brez strahu oznanjali, vreden plemenitega truda. Vsled tega ne najdejo zahteve Nikite v Italiji samo poslušnega odmeva (v narodnem predstavništvu v Belgradu se je sicer imenovalo kot pospeševatelja Nikitovih načrtov tudi angleškega poslanika na Cetinju), marveč se obenem tudi preskrbuje iz črnogorskega okraja Bar, ki je zaseden od Italijanov, z orožjem, hrano in drugim potrebnim razne tolpe, ki kot navadni pocestni roparji ali kot pristaši ekskralja Nikite odnosno oboje skupaj povzročajo v oddaljenih krajih dežele nemire ter se vzporedno s tem poroča o revolucionarnem gibanju v Črni gori proti srbski vladi, kakor hitro se kje spopadejo s četo in milico, ki obstoji iz kmečkih sinov.

V tem tiči torej trenutno črnogorsko "vprašanje", kojega jedro, kakor vidimo, ni iskati na Cetinjah, temveč v Rimu, kar vnovič živo prikazuje vso neodložljivo potrebo, da se čimprej odpravi vsakršen imperijalizem na Balkanu.

RESOLUCIJA

sprejeta na javnem shodu pred "Mestnim domom" v Ljubljani dne 8. februarja 1920.

Delavsko ljudstvo Ljubljane in okolice zbrano na javnem shodu pred "Mestnim domom" dne 8. februarja 1920. proglašja svoje veliko nezadovoljstvo z nameravano potvoritvijo volilnega reda za občine in parlament. Ljubljansko delavstvo vidi v modernem vsem političnim zahtevam širših ljudskih slojev ustrezajočim volilnem redu najboljše jamstvo za potrebno sanacijo notranjih političnih, gospodarskih in socialnih neprilik. Le ako pride ljudska volja pri volitvah neposredno in v polnem obsegu do veljave, bo politično življenje v državi odgovarjalo stremljenju in hotenju jugoslovanskega prebivalstva, zlasti proletarskega, ki je bilo doslej na vseh poljih sistematično zapostavljeno.

Zborujoče delavstvo protestira proti nameravani določitvi dveletne bivalne dobe, ker vidi v tem grdo pravno nasilje, naperjeno zlasti proti delavstvu, ki bi bilo vsled tega volilno znatno prikrajšano. Ta določitev prikazuje v jarki luči ves reakcionarni smo-

ter predlaganega vladnega volilnega reda. Delavstvo tega nasilja ne bo trpelo in se mu bo ugorčeno uprlo. Zborujoče delavstvo bi se eventuelno strinjalo s tem, da se v najskrajnejšem slučaju določi k večjemu šest mesečna bivalna doba.

Protestira nadalje proti vsakršnemu omejevanju ženske volilne pravice. Žene so zlasti v vojni dobi pokazale vso svojo delovno silo in politično zrelost. Vsako zanikanje ali omejevanje ženske volilne pravice bñje v obraz najelementarnjšim načelom najprimitivnejše demokracije. Socialistično delavstvo bo zastavilo vse svoje sile, da dobe tudi žene svoje polne politične pravice.

Protestira obenem z vsem povdarkom proti vsakršni kapriciozni omejitvi kandidatne pravice v občini ali parlament.

Poudarja z eno besedo, da je vobče nezadovoljno z osnovnimi tendencami predlaganega volilnega reda za občine, kojega preveva, vsaj kolikor je razbrati iz naznanjenih določil, absolutistični meščanski strankarski interes. Zahteva slej ko prej, da se izda v najkrajšem času nov volilni red za občine in parlament po najširšem proporeu in na podlagi splošne, tajne, direktne in enake volilne pravice za vse državljane obojega spola.

Dviga tudi ob tej priliki svoj glas proti razsajajoči draginji, kakor tudi proti objavljeni zamenjavi kronске valute z novo dinarsko v razmerju 1:4, katera pomeni gospodarsko katastrofo posebno za delavstvo in proti nečuvenci počasnosti vladnih faktorjev v izvedbi vseh tozadevnih akeij in protidraginjskih odredb ter proti reakcionarnemu pravcu in cenzurni praksi na škodo delavskega gibanja.

Slovesko socialistično delavstvo bo branilo svoje pravice z disciplinirano, strnjeno močjo svojih razrednih organizacij.

Protestira proti vsem imperialističnim sklepom pariške mirovne konference, odklanja vsak ultimatum ter zahteva ponovno, da naj v vseh spornih ozemljih odloči ljudski plebiscit.

Končno se izjavlja ljubljanski proletariat solidarnim z bratskim srbskim proletariatom v njegovem boju proti reakciji in preganjanju, ki jih je začela vlada proti socialističnem gibanju v Srbiji.

Živela proletarska solidarnost, živile socialistične občine in socialistični parlament!

"Populaire" objavlja rezultate francoskih občinskih volitev in jih primerja z rezultati zadnjih volitev v parlament. Pri zadnjih, dne 16. novembra, je bilo vsega skupaj oddanih 535.000 glasov v Parizu, od katerih je na socialiste odpadlo 152.000, torej 28 odstotkov. Pri občinskih volitvah dne 30. novembra je bilo med 459.000 oddanimi glasovi že 158.000 socialističnih glasov, torej 35 odstotkov. Pri zadnjih občinskih volitvah leta 1912 so imeli socialisti le 50.000 glasov. V mnogih francoskih mestih so dobili socialisti po ožjih volitvah večino. Posebno znatno pomnožitev socialističnih glasov imajo mesta Lyon, Marseille, Lille, St. Etienne, Roubaix, Rheims, Nîmes, Limoges, Brest, Tourecoig, St. Denis, Levallois, Calais in Le Mans.

ETBIN KRISTAN:

ANTON GRABIČ.

(Nadaljevanje.)

"Mladi prijatelj, usoda vas je poslala baš o pravem času k meni. Priliko imate, kakršna prihaja le enkrat v življenju, in če jo znate prav pograbiti, je bodočnost v vaših rokah."

To se je zdelo Grabiču kaj lepo. Imeti bodočnost v svojih rokah se pravi biti skoraj bog. Prav to pa je bila ena tistih idej, ki jih je bil že pred časom pokopal, ker je bil izgubil vero vanjo. Nemara se moti tudi Amerikanec, ki se mu najbrže nikdar ni bilo treba ukvarjati s filozofijo. Toda kaj? On, Grabič, ni prišel v to pisarno modrovat o skrivnostih vidnega in nevidnega sveta, temveč iskat dela, da ostane vsaj majhen košček najvsakdanjeje usode v njegovih rokah. Dejal pa ni nič, ker se mu je zdelo, da niso Amerikanceve besede zvenele kakor vprašanje in ker se mu je zdelo tudi pametneje počakati, kaj da bo iz tega.

"Z jeklom pač še niste delali. Seveda ne; saj sploh še niste delali. Ne glejte me tako začudeno. Če pravim, da niste delali, mi potrjujejo vaše roke moje besede. Povedal sem vam pa že, da se je treba v Ameriki amerikanizirati. Nemara je še bolje, da niste imeli s tovarnami doslej nič opraviti; marsikdo se je tam že pokvaril in si skazil dobro življenje. Krivih prerokov kar mrgoli v teh naših čudnih časih in človek ne bi verjel, kako kratkovidni so včasih delavci. Če hočete sami sebi dobro, pretehtajte moje besede, pa se po njih ravajte. Jaz nimam milijonov, vi jih nimate; ali moje geslo je bilo vedno: "Bodi prijatelj s tistimi, ki jih imajo, pa se ti bo dobro godilo." Po tem sem se ravnal in nikdar nisem obžaloval. Tako se ravajte vi, pa ne bo treba obžalovati. Kaj naj da revež revežu? Kako naj slabemu pomaga, kdor sam nima moči? Teorije so teorije, prijatelj, in še nihče si ni skuhal kosila iz njih. Ljudje sicer kupujejo to blago in včasih ga požirajo kakor nori; kadar zabredejo v nesrečo, je prepozno... Well, upam, da me razumete, pa ni treba, da zapravljava čas. Delo imam za vas, dobro, zlasti za vaše razmere sijajno delo in povrh vsega imate priliko, da se prikupite in pridete naprej. Na tak način se ne nasmehlja sreča vsakemu novodošlecju. Treba vam je le dveh reči. Vpoštečajte moje nauke in ne bodite strahopetnež. Delo je v veliki jeklarni v Hattonville. Nič ne de, kje da je to. Kako da pridete na mesto, je naša skrb. Mnogo ne bodo zahtevali od vas, le da se ne date premotiti od brezvestnih zapeljivcev. V jeklarni je namreč štrajk, povsem neopravičen štrajk, ki ga ne bi bl delavci sami nikdar začeli, da ni bilo neslanih pridigarjev, ki žive od tega, da ščujejo mirne delavce s sladki-

mi besedami in nemogočimi obljubami, pa se imajo dobro na škodo uboge pare. Družba je po svoji prosti volji dajala take dobre plače, da ne more dajati boljših, če noče uničiti podjetja. Pa tudi če bi mogla, se nemore vdajati takim zahtevam. Bodimo razsodni in pravični. Postavite se na mesto velikega podjetnika, ki daje tisočerm delavcem kruha, dobrega belega kruha in še kaj povrh, pa bi vam prišli tisti, ki imajo vse zahvaliti vam in bi vam hoteli ukazovati, Sir, ukazovati, kakor da so oni ogospodarji, vi pa njih sluga. Kaj bi vi rekli? Kaj jim ne bi pokazali vrat in jih trdo zaloputnili za nji-mi? Nič ne odgovarjajte; tako bi storili in nihče vam ne bi mogel zameriti. Družba ni storila tega; njeni glavarji so mislili na to, da so delavci zapeljani, pa jim je dala priliko, da se vrnejo brez kazni na delo. Še več: Obljubila jim je, da preišče razmere skrbno in da stori vse, kar bo mogoče, ako bi se izkazalo, da je res treba temu ali onemu pomagati. Toda govori s pijancem! Ti ljudje so bili pijani. Najprej so se opili zapeljivih fraz, in ko so zapustili delo, pa niso imeli kaj opraviti, so se napili še alkohola. Posameznik je zoprni, kadar je pijan, kaj pa še množica, ki se vzajemno nalezuje norosti! Sedaj je vsaka pametna beseda s temi ljudmi nemogoča. Seveda pride čas, ko se iztreznijo, le če ne bo že za vse prepozno. Za enkrat ni druge poti, kakor da pokaže družba svojo avtoriteto. Dela se kljub štrajku v kratkem času se bo delalo s polno paro in družba ne pozabi na tiste, ki so ji bili zvesti v uri izdajstva. To, mladi prijatelj, je vaša velika prilika. Povedal sem vam resnico, kajti moja navada ni, da bi gonil ljudi proti njih prepričanju v srečo. Če nočete, lahko pustite. Tam vam bodo zapeljivci skušali dopovedati, da je v tovarni stavka; povedal sem vam sam in tako veste vse, kar vam je treba vedeti. Če se vam zdi, da morate premisliti stvar, greste lahko domov, pa mi pridete popoldne povedat, kaj ste sklenili . . . Le še eno besedo, da vam ne bo nič nejasno. Dejal sem vam, da ne smete biti strahopetnež, če hočete to službo. Ljudi brez dela je cela vojska in če bi šlo le za to, jih lahko dobimo desetkrat toliko, kolikor jih potrebujemo. Ali nihče nam ne more zameriti, da smo izbirčni. Tam vas bodo skušali pregovarjati, kakor sem vam že pravil; mogoče je, da vas ne bodo pregovarjali le z besedami, kajti ljudje so postali divjaki. Tega se vam ni treba bati, zakaj za varstvo zvestih delavcev je že poskrbljeno. Toda za ta in za vse slučaje v življenju sem si napravil pravilo, ki ga priporočam tudi vam: Preden te kdo udari, udari ga sam, pa tako, da ne bo več mislil na drug udarec . . . Ali me razumete?"

Grabič je imel dovolj snovi za razmišljanje, toda bilo mu je, kakor da ni mogoče spraviti misli v red; bilo je mnogo dvomljivega v Amerikančevih besedah, ali vse to ni imelo toliko moči, da bi ga bilo prisililo na uvaževanje

in presojanje. Neko posebno čuvstvo ga je obšlo, se prepiralo z mislijo, odganjalo razum in ga siloma gnalo nekam, v neznane kraje . . . Aventiura! . . . Kaj delo v jeklarni, o katerem ve prav toliko kolikor o drugi strani meseca! Kaj, ali je delo lahko ali težko! Toda nenavadna je vsa stvar, čar romantike jo obliva, uganke so v njej, in kdove, kaj se lahko iz vsega razvije? . . . Niti domislil se ni, da mu ni agent niti povedal, kaj mu ponujajo za to delo.

Mož za mizo, ki je ves čas izpod oči motril Grabiča, je pa ughibal, da mu roje prav take misli po glavi, pa je prekinil njegove fantazije z besedami :

"Pravil sem vam, da ni družba taka, kakor jo slikajo brezvestni hujskači. V resnici bo vašo delo malo boljše kakor nič, dobite pa vendar po tri dolarje na dan, dolarje, mladi mož! Preračunajte, koliko je to mark ali kron ali kakor se je že denar imenoval v vašem starem kraju! Par dni ste tukaj, a ponuja se vam plača, na kakršno so drugi, boljše pripravljeni delavci čakali po deset let in še dlje. To prevdarite, pa rečite, če ni to sreča."

Grabič si je mislil, da je plača res dobra, zlasti če prevdari, da ne pozna nobenega rokodelstva sploh in da mu ne bi kazalo nič drugega, kakor lotiti se kakšnega nizkega, zoprnega in nedvomno slabo plačanega dela. Ponudba je bila več kakor ugodna, in vendar ni vplivala nanj tako močno, kakor čuvstvo pustolovskega pričakovanja. Pač mu je nekaj šumelo po glavi, kakor da mu odsvetuje, toda ta glas ni mogel priti toliko do moči, da bi bil premagal silno vabo neznanega in nenavadnega: In tako je Grabič dobil svoje prvo delo v Ameriki.

(Dalje prihodnjič.)

Lokalna uprava.

(Nadaljevanje.)

Tedaj je nastopil mogočen zagovornik veleagrarne aristokracije, največji sodobni angleški politični mislec — Edmund Burke, ki je ustvaril angleški arisotkraciji trden politični sistem, oprt na Lockerja in Montesquieuja ter odločno zavrnil nastopajoči radikalizem. Čeprav ni bil nenaklonjen zmernim reformam, je vendar prepričevalno branil nedotakljivost obstoječe ustave. Konservativizem je dobil v njem svojo znanstveno oporo in postal je duševni utemeljitelj konservativne stranke, ki je igrala v angleškem političnem življenju 19. stoletja tako znamenito vlogo. Poleg Burkeja je za obstoječi sistem nastopil tudi največji tedanji jurist Blackstone in vladajoča parlamentarna oligarhija je dobila s tem v boju z radikalizmom največjo zaslombo v predstaviteljih tedanje državnoznanstvene in jurisdikcijske vede. Radikalizma pa to ni udušilo, obratno, pod vplivom ameriške osvobodilne vojne se je vedno bolj širil med mase mestnega prebivalstva in javno mnenje je vedno odločnejše za-

hitevalo reformo parlamenta. Tudi v parlamentu so se množili glasovi, ki so priznavali potrebo zahtevanih reform. Upravnih reform tedaj še niso stavljali na dnevni red, saj je vse pričakovalo, da se z reformo parlamenta, kjer je bilo v vseh časih težišče vsega angleškega političnega življenja, sanirajo tudi koruptne razmere v upravi. V parlamentu je radikalna stremiljenja podpiral tudi del liberalne aristokratske stranke (Whig), ki je bila tedaj popolnoma odrinjena od vlade in je po reformah pala priti zopet do moči.

V tem je pa naenkrat izbruhnila francoska revolucija; gospodujoči razred je zatrepetal od strahu za svojo moč. Naenkrat so bila pozabljena vsa reformna stremiljenja. Vsa angleška veleagrarna aristokracija se je združila v boju proti radikalnim francoskim idejam in vladajoča oligarhija je le še brezobzirnejše zlorabljala svojo moč. Revolucija je pa močno vplivala tudi na radikale same. Iz reformistov so postali naenkrat revolucionarji, ki so negirali ves obstoječi družbeni red. S tem so pa sami pretrgali vse vezi z konservativnim ljudstvom, ki ni imelo smisla za revolucionarne ideologije. Javno mnenje se je obrnilo odločno proti radikalizmu, ki je živel le še v ozkem krogu literatov in vsepovsod so slavili Burkeja. Ta reakcija je zavrla skoro za pol stoletja naravni notranje-politični razvoj. Ne samo vladajoča oligarhija, tudi ljudstvo samo se je ustrašilo težke krize, ki je pretresala Francijo in gospodujoče veleposestvo je ohranil osvojo moč še prvo tretjino 19. stoletja.

Gospodarski preobrat je pa napredoval med tem nevzdržno. Industrija je naraščala, porajal se je velekapital in tudi srednji stan je silno obogatel. Ker je kontinent v dolgoletnih vojnah popolnoma obubožal, je prešla vsa svetovna trgovina in industrija v roke Anglije. Doslej je tvorilo jedro dežele agrarno prebivalstvo južne Anglije, tedaj se je preselilo težišče v severne železne in premogovne revirje. Socijalna struktura naroda se je popolnoma izpremenila in izpodkopala tudi vladajočim političnim razmeram tla. Radikalizem se je zopet pojavil, a sedaj ne več kot ideologija peščice, ampak kot produkt ogromnega socijalnega preobrata. Oprt na idejo demokratizma ter nove socijalne in ekonomske razmere, je zahteval korenite reforme celotne notranje-politične državne strukture.

Prva zahteva je bila zopet reforma parlamenta, saj je postal ta sedaj že prava karikatura ljudskega zastopstva. Ves mogočen srednji stan in delavstvo, ki se je tedaj začelo organizirati v politične in strokovne organizacije, je neizprosno zahtevalo politične moči. V parlamentu je stopil na čelo tega gibanja zopet liberalni del aristokracije (Whig stranka) upajoč, da pride tako zopet do krmila. Po vsej deželi se je začelo silno gibanje, dokler se ni končno l. 1832. odločil parlament iz strahu pred razkačenim ljudstvom za prvo veliko reformo parlamenta, ki je odvzela 86. popolnoma propadlim mestecem pravico do parlamentarnega zastopstva. Na ta način je postalo prostih 123 poslanskih sedežev; 63 so jih oddali grofijam, 60 pa novo

nastalim industrijskim mestom. Iz parlamenta so bile tako izločene najkoruptnejše trdnjave vladajoče oligarhije. Tudi volilno pravico so odvzeli preje omenjenim mestnim odborom in jo podelili meščanstvu, v grofijah so jo pa razširili tudi na najemnike posestev. Ta važna reforma je tvorila le kompromis med radikale in aristokracijo, a parlament je ostal kljub temu še vedno domena veleagrarcev, saj sta dobila le srednji stan in meščanstvo volilno pravico, delavstvo so prezrli. Volilno pravico je imela šele 1-24 prebivalstva, a vendar pomeni ta reforma mejnik v zgodovini Anglije, ker je bil storjen prvi korak k njeni popolni demokratizaciji.

Radikalizem je dosegel s to reformo svojo prvo zmago, a čakali so ga že nadaljni težki boji in velike naloge, s katerimi je mogel dokumentirati svojo politično zrelost. To pa ni bilo pretežko, saj so bile zbrane v njegovih vrstah najboljše nacionalne sile, iz vseh panog vede. Duševno središče vseh je pa bil Jeremija Bentham, ki je dal novi politični in državnoznanstveni šoli tudi trdno filozofsko podlago. Okrog njega so se zbirali drugi voditelji gibanja in se naslanjali nanj: jurist Austin, Ricardo, delavski tribun Fr. Place itd. Bentham je izhajal iz racijonalizma in utilitarizma ter ustvaril celoten sistem vse socijalne znanosti, predvsem celotne ustavne in upravne reforme. Njegov vpliv je nepregleden, ves sistem moderne organizacije notranje angleške uprave je v glavnem realizacija Benthamovih idej. Bil je sijajen kritik vsega sodobnega socijalnega življenja ter se razvil v konsekventnega demokratičnega radikalca. V svoji univerzalnosti je obravnaval najrazličnejša vprašanja (vzgoje, ubožnega skrbstva itd.), njegovo življensko delo je pa "Constitutional Code," kjer je ustvaril in podal celoten sistem vse ustave in uprave z neizmernim bogastvom idej. Dosedanja angleška ustava in uprava je bila brez enotnega sistema, zgrajena od slučaja do slučaja na razne običaje, kompromise med kraljem in ljudstvom i. t. d. Edina njena podlaga je bila enotno nacionalno pravo, izraženo v Common Lawu. Bentham je sedaj prvi zahteval, da mora biti vsa uprava in ustava zgrajena na abstraktnih in teoretičnih znanstvenih temeljih. Praktično se je naslanjal na angleško ustavo in pokazal, da je poleg demokratične zakonodaje najvažnejše demokratična uprava, pod kontrolo suverenega ljudstva. Ves njegov sistem nosi sicer nekoliko centralistično tendenco, a kljub temu so njegove ideje vplivale revolucionarno na vse reformno gibanje; postal je največji politični vzgojitelj svojega naroda. Pečat njegove silne osebnosti najdemo prav v vseh notranje-političnih reformah od l. 1833. do 1893., ki so ustvarile današnjo demokratično Anglijo.

Radikalizem je postal z Benthamom in njegovi sodelavci, ki so se zbirali okrog l. 1819. ustanovljene "Westminster Review" ne le voditelj vsega reformnega gibanja, ampak predstavitelj vsega angleškega demokratizma. Iz njega sta prav tako črpali tudi obe vodilni in gospodujoči parlamentarni stranki Tories in Whig (poznejši konservativci

in liberalci) in pod njegovim vplivom se je porušila doslej vsemogočna veleagrarna oligarhija.

Pregledali smo na kratko, kolikor je to mogoče pri tako bogatem političnem življenju, vse etape, ki jih je prehodil, na kontinentu tako slavljen, angleški konstitucionalizem. Videli smo najprej mirno sodelovanje kralja s parlamentom, nato vedno izrazitejša absolutistična stremjenja kraljev, ki jih je končno zlomila revolucija plemstva. To je sedaj prevzelo vso vlado in parlament je postal edina suverena moč v narodu. Korupcije, ki so jo uvedli kralji, pa tudi na videz demokratična zakonodaja ni odpravila, obratno, postala je glavna opora v razrednem gospodstvu veleagrarcev, dokler ni so ob prehodu iz 18. v 19. stoletje popolnoma izpremenjene socialne razmere omajale tega gospodarstva in zgradile v zadnjih dveh tretjinah preteklega stoletja na dane tradicionalne politične institucije popolnoma moderno državo, temelječo na principu reprezentativnega demokratizma in popolne samouprave posameznih enot. Prehajamo tako na podrobno očitovanje temeljnih principov današnje notranje politične strukture in končno na upravno strukturo samo.

(Dalje prihodnjič).

IZ DELAVSKEGA POLITIČNEGA GIBANJA.

Pri zadnjih občinskih volitvah v Chicagu za aldermane je dobila socialistična stranka v 14 okrajih 16.845 glasov. Chicago ima 35 aldermanskih volilnih okrajev, toda socialisti so imeli svoje kandidate le v 14 okrajih. To so bile prve volitve v tem mestu, ki so se vršile na takozvani nestranskarski podlagi. Na glasovnicah so bili označeni le kandidati, ne pa stranke, katerim pripadajo. Mnogo socialističnih kandidatov je bilo nekaj dni pred volitvami vrženih z glasovnice, češ da njihove peticije za kandidatuso niso bile pravilne. Na ta način je bilo stranki onemogočeno poseči v boj po vsem mestu, ampak le v tistih okrajih, kjer je imela svoje kandidate.

Labor Party je dobila pri teh volitvah le okoli 11.000 glasov, torej okoli pet tisoč manj, kot socialistična stranka. Pred dobrim letom dni je dobila Labor Party 50.000 glasov.

Državne organizacije Ameriške socialistične stranke v raznih državah, posebno po zapadu, so bile vsled frakcijskih bojov v stranki skoro popolnoma desorganizirane. Sedaj je stranka na delu, da ponovno organizira, oziroma reorganizira državne socialistične organizacije v Wyomingu, Coloradi, North Dakoti, South Dakoti, Arizoni, Californiji, Texasu, Kansasu in drugih državah.

Socialistična stranka v New Yorku je pri zadnjih volitvah pridobila dva nova mandata v newyorški mestni odbor (Board of Aldermen). Sedaj ima stranka šest aldermanov v newyorški mestni zbornici.

V Oklahoma City, Okla., se je organizirala korporacija z namenom izdajati socialistični dnevnik "The Oklahoma Leader". List bo pod kontrolo lokalne socialistične organizacije.

V Minneapolis, Minn., se je socialistična stranka zopet pojačala. Skoro vsi klubi, razun ruskih, so se vrnili v okrajno socialistično organizacijo.

Dne 8. maja se vrši v New Yorku konvencija socialistične stranke z namenom, da nominira kandidate za prihodnje predsedniške volitve in naredi načrt za organiziranje volilne kampanje. Za pokritje stroškov konvencije plača vsak član stranke 50c izrednega asesmenta. To je zaključek zadnje konvencije socialističnega stranke, ki se je vršila meseca avgusta 1919 v Chicagi.

Stranka je povabila tudi razne unije, da naj pošljejo svoje delegate. Med drugim so povabljene International Ladies' Garment Workers' Union, Amalgamated Clothing Workers of America, Amalgamated Textile Workers, United Mine Workers, unija pekov, unija avtomobilskih delavcev, organizacija masinistov itd. V vseh imenovanih unijah imajo socialisti precej velik vpliv in stranka pričakuje, da pošljejo svoje zastopnike na konvencijo.

UTRINKI.

Tržaška "Edinost" objavlja:

Firenze, 11. svečana. Zadržanje italijanske poslanske zbornice, ki bi moralo pokazati svojo dozorelost ljudskih zastopnikov glede jadranskega vprašanja in nuditi svetu jasno sliko neomajne volje Italije za pravično rešitev vprašanja od katere je odvisno vse bodoče gospodarsko in politično življenje dveh sosednjih narodov, je razkrilo vso zmešnjava in neumevanje dejanskega položaja, vso omejenost in konfuznost zunanje politike italijanskih državljanov. Medtem, ko je en del poslancev zagovarjal najnovejši Lloyd Georgev in Nittijev predlog, je drugi del odločno obsojal tako rešitev in zahteval brezpogojno udeležitev londonske pogodbe. Socialisti so, kakor vedno, trdili, da zamore le internacionala rešiti zamotana narodnostna vprašanja in povdarjali predvsem samoodločbo Reke.

Le nekaj se je zgodilo, kar je zamolčala uradna agencija "Stefani" in z njo večina laških listov. Ko je namreč v seji 6. februarja poslanec Colona di Cesaro (nečak Sonninov in prijatelj Scialoje) očitil Nittiju, da je preveč popustil imperijalističnim zavetnikom, je toplo priporočal približanje Italije k sovjetski Rusiji in prebral med splošno pozornostjo cele zbornice pismo ruskega komisarja za zunanje stvari, Čičerina, naslovljeno na italijansko vlado, kjer pravi Čičerin, da bi ruskega naroda nič ne ločilo od italijanskega, posebno če bi seuredila vsa vprašanja, ki zadevajo Slovence!

Ta del pisma je jako važen, za umevanje ruskega stališča napram jadranskemu vprašanju, da ga je "Stefani" — zatajila. Dejstvo je torej, da:

1. se Rusija živo zanima za potek pogajanj med Jugoslovani in Italijani.

2. Da Leninova Rusija ni pozabila bratske krvi, ki veže vse Slovence.

3. Da razmere v zasedenem ozemlju niso le notranja zadeva Italije, pač pa tvorijo točko razpravljanj ne samo pri ententi, ampak tudi za Rusijo, ki je izključena od mirovne konference.

4. Da je razmerje med Italijo in Rusijo v ozki zvezi z ureditvijo vprašanj, ki zadevajo Slovence.

Posledice teh dejstev so jasne. Ali jih bodo v Rimu pravično cenili in upoštevali? . . . Največje zlo za vso Italijo bi bilo, če bi jih ne upoštevali!

Tržaški "Il Lavoratore" poroča iz Rima z dne 5. februarja o razpravi v italijanski zbornici:

Posl. Maffi (socialist) je vladi predložil interpelacijo o neznosnem stanju vojnih ujetnikov, ki so nastanjeni v nezdravih prostorih in jih uporabljajo za dela, v katerih razsaja malarija. — Državni tajnik Finocchiaro Aprile izjavlja, da vlada uporablja vojne ujetnike za dela tudi v krajih, okuženih po malariji, to pa zaradi tega, da dvigne poljedelstvo in industrijo in pa, ker noče ustvarjati privilegije. — Poslanec Maffi razvija nato žalostno sliko bede, ki jo nudijo vojni ujetniki. Oboleli za malarijo niso le ti reveži, marveč tudi vojaki, ki jih stražijo. Dasi ima vojna uprava na razpolago mnogo zdravih taborišč v popolnoma zdravih krajih, jih vendar ne uporablja za vojne ujetnike. Ugotavlja, da se je takoj po njegovi interpelaciji opustilo taborišče v Velletri in so se oboleli vojni ujetniki preselili v kraje z bolj zdravim podnebjem. Govornik zahteva, naj se kaznujejo oni, ki so odgovorni za primere obolelosti ali celo smrti med vojnimi ujetniki. Poslanec Sem Benelli interpelira vlado o pogajanjih vlade v jadranskem vprašanju. Nacionalist Federzoni naglašja, da je vlada hotela rešiti jadranski problem tako, da na eni strani popolnoma soglašja z naziranjem Amerike, na drugi strani pa povdarja potrebo sporazuma z Jugoslavijo. Poslanec Vossallo (katolik) je govoril o politiki Italije v Orijentu in zlasti o postopanju Grkov v Mali Aziji.

Ljubljanski "Naprejš" piše:

Štirinajst mesecev samostojne države, ujedinišne države SHS! Vsi smo gojili v svojih srcih dobro nado, da se bodo razmere temeljito izpremenile in da začnemo živeti boljše življenje. Bridko smo razočarani. Delavstvo je predvsem upalo, da se bo njegov gmotni in družabni položaj izdatno izboljšal. Mislilo je, da se bo izpolnilo socialno zavarovanje proti bolezni, nezgodam, da se uvede starostno zavarovanje, da se ustanove delavske zbornice, obratni sveti itd. Nič nimamo od vsega tega. Vse drugače je v drugih državah! Ustanavljajo se delavske zbornice, odbori za presojanje mezd, komisije za sklepanje kolektivnih pogodb, uradi za zedinjenje (Einigungsämter) itd. — Skoro v vseh državah je bil že sprejet zakon o plačnem dopustu delavcev, zakon o delavskem času za ženske in mladoletne, o zaščiti delavskih mater in še nebroj drugih takih in enakih

nad vse važnih socialnih odredb. Ali nimamo pri nas v svobodni Jugoslaviji res nobenega smisla za vse to, kar je v korist delavstva?!

Delavstvo, vzdrami se! Zahtevaj od vlade in kompetentnih organizacij, da se začno z vsemi temi vprašanji, ki so zate življenske važnosti, pečati! Zahtevaj, da se nezmožne meščanske vlade kratkomalo odstavi, ker nimajo smisla in nočejo niti slišati o tvojih pravicah! Ali res moramo živeti ravno mi, delavski državljani SHS, najslabše, ali moramo biti res na vseh poljih zapostavljeni? Ali nismo bili že zadosti izkoriščani? Ali naj se pustimo zlorabljati še nadalje?

Ne, in še enkrat ne! Zavedajmo se in spoznavajmo vsaj to, da smo zadosti močni, da si lahko izvojujemo, če treba tudi s silo svoje pravice!

Osmi člen dodatne ustave Zedinjenih držav se glasi: "Čezmerna varščina (bail) se ne sme zahtevati, niti se ne sme nalagati čezmerna denarna kazen ali kruta ali nepotrebna zaporna kazen". In vendar se danes sodišča zelo malo zmenijo za ta dodatek.

V proglasu neodvisnosti, ki je bil sprejet 4. julija 1776, se glasi med drugim tole: "Smatramo, da so same po sebi umevne in dokazov nepotrebne sledeče resnice: da so ljudje enako ustvarjeni in da so sprejeli od svojega stvarnika gotove neoporekljive pravice, med temi je pravica do življenja, svobode in do stremljenja po sreči. V dosego teh pravic imajo ljudstva svoje vlade, katerih pravične oblasti izvirajo iz soglašanja vladanega ljudstva. Če pa poseže katerakoli vladna oblika v te namene in jih zatira, tedaj ima ljudstvo pravico, da tako vlado izpremeni ali pa strmoglavi in ustanovi novo vlado na takih načelih in uredi njeno oblast v taki obliki, kakor spozna, da je najpotrebnejše za njegovo varnost in srečo . . ." Komentar nepotreben.

Chicaški "American" je pred kratkim pravil, da je v Nemčiji zelo zelo razširjena navada, da adoptirajo ženske — najbrže take, ki nimajo otrok — opice, in da plačujejo zanje nezaslišane cene. Fotograf tega lista je izdelal sliko, na kateri poljubuje ženska tako opico, pa vprašuje, zakaj naj ženska poljubuje opico. Mogoče je, da je med bogatimi Nemkami taka navada med proletarskimi je pač ne more biti, ker so bile cene opice vedno precej visoke, pa sedaj, v dobi splošne draginje gotovo niso padle. Toda Hearstovemu listu ne bi bilo treba hoditi po model za tako sliko v Nemčijo. V New Yorku in drugih ameriških mestih so že davno poznali tako modo. Nekje so imeli celo posebno pokopališče za "mirkuce", le ne spominjamo se natančno, ali so se smele tam pokopavati le opice, ali tudi psi. Vemo pa, da niso le fine dame poljubovale žive opice, ampak da so tudi mrtvim postavljale drage somenike, kakršnih ni dobil marsikateri človek, ki si je z resnimi in važnimi deli zaslužil nekoliko spomina.

Naša družba je zelo ponosna na svojo kulturo, in krivično bi bilo tajiti, da ima ta kultura mnogo solnčnega. Ima pa tudi mnogo senčnega, in take prikazni spadajo tja. Da, sistem naše družbe po-

spešuje take abotnosti, ker ustvarja razred, ki je dovolj bogat, da si dovoli vsako ekstravagantnost, naj je tudi že bolj neumna in zoprna, ki pa nima nobene resne naloge v življenju, pa se zato bavi s trapastimi "duhovitostmi", pri katerih se lahko uveljavlja njegovo bogastvo.

Najbolj industrijalne države v Ameriki so New York, Pennsylvania, Illinois in Massachusetts. Leta 1914 so štejele približno eno tretjino vsega prebivalstva Zedinjenih držav, toda v njih je bilo zaposlenih 51.2 odstotkov vseh industrijskih delavcev dežele in proizvajale so 50.9 odstotkov vse industrijske produkcije. Polovica ameriške industrije je torej koncentrirana v teh treh državah. Za njimi prihajajo New Jersey, Michigan, Indiana, California, Wisconsin, Missouri, Connecticut, Minnesota, Maryland in Texas.

Nasprotniki prohibicije so postali zadnje čase zelo aktivni. Na vse kriplje delajo na to, da se vsaj deloma razveljavi zakon, ki prepoveduje alkoholne pijače. Ker je pa večina kongresa še vedno na strani suhačev, skušajo mokračji doseči uspeh na sodiščih. In tako čitamo poročila, kako eni sodniki izrekajo, da je prohibicionistični zakon ustaven, drugi pa, da je protiustaven. Nihče pa še ne ve, kak bo končni rezultat te borbe. Izgleda, da bo pivo z dva in pol procenta alkohola vsaj v nekaterih krajih dovoljeno, toda tudi to je navsezadnje le upanje brez gotovosti.

Sedaj pred predsedniškimi volitvami hočejo nekateri politiki iz New Yorka in Chicaga poriniti prohibicionstveno vprašanje zopet v ospredje na prihodnje konvencije demokratske in republikanske stranke, toda da bi z njim prodrli, menda sami ne upajo. Gotovo je eno: da so inozemski delavci zelo prizadeti vsled prohibicije, ker jim je pitje piva in vina takorekoč vsakdanja potreba. Ker tega sedaj ne dobe, se jim Združene države zamerile in mnogi mislijo na izselitev. Ravno tega pa ne žele tovarniški in rudniški magnatje, ker so jim inozemski delavci potrebni.

Amerika ima to napako, da mora biti vedno v ekstremu in ne pozna srednje poti. Preje ni bilo napram pitju nobenih omejitev, saluni so se nahajali na vseh vogalih, pilo se je po privatnih stanovanjih in ljudje so tako po nepotrebnem zapravili ogromne svote. Sedaj pa se vse skupaj naenkrat prepove, mesto, da bi se upeljale pametne regulacije, ki bi navedle k zmernosti in varovale ljudstvo pred izkoriščanjem in pijančevanjem.

Vse, kar imamo na svetu, je plod dela, organiziranega dela. Vse, kar je na svetu danes razbitega, je posledica organizirane destruktivne akcije, ki jo je izvršila zadnja svetovna vojna. V petletni destruktivni borbi so se prerahljali temelji družbe do tal. Sedaj, pravijo, je nastopila doba rekonstrukcije, ki bo trajala desetletja, predno nastanejo zopet normalne razmere. Da, razdirati je lažje, kakor graditi. Stari mojstri, ki so zgradili obstoječi družabni sistem, niso niti več sposobni zgraditi, kar so sami pu-

stili razdreti. Tam, kjer je družabni temelj najbolj zrahljan, so pustili priti v ospredje socialistom, toda zgraditi nov sistem čez noč tudi socialisti ne morejo. Sedaj pa kriče nasprotniki socializma: "Socializem je skrahiral." Ravno narobe je res: Kapitalizem tak kakor je, drvi svojemu koncu nasproti.

Naloga, ki jo imajo socialisti v mnogih krajih že sedaj pred seboj, ni lahka. Pri tem pa imajo računati še s kaosom v lastnih vrstah. Treba bo razbistriti pojme, utrditi razrahljane vrste, umiriti duhove in šele, ko bomo dovolj koncentrirani za delo, bo šla naša socialistična rekonstrukcija družbe naprej z brzi mi koraki. O skrabiranju socializma pa ne more biti govora. Države, ki so skrahirale, ni upravljal socializem, ampak socializmu sovražni, kapitalistični razred. Kapitalizem s svojimi priveski imperializma itd., je bil glavni krivec za povzročitev vojne in v tej vojni je samemu sebi skrajšal življenje. Skrahiral torej ni socializem, ampak kapitalizem je pokazal, da je že doigral glavni del svoje vloge.

Koncem januarja so imeli socialistični poslanci v italijanskem parlamentu, ki ne pripadajo boljševiški skupini, konferenco v Milanu. Glasilo stranke "Avanti" ni poročalo o tej konferenci, tako da ni bilo dolgo o njej izvedeti nič drugega, kakor to, kar so pisali meščanski listi. Sedaj nahajamo o sestanku sledeče poročilo:

Navzoči so bili poslanci Turati, Treves, Dugoni, Beltrani, zastopniki milanske mestne uprave, in tajniki raznih strokovnih organizacij, zlasti poljedelskih delavcev. Naglašalo se je, da je nastopanje večine socialistov v parlamentu čisto negativno in da prehaja vsled tega politično težišče bolj in bolj na klerikalce, ki dobivajo s tem polagoma vlado v svoje roke. Turati je upozorjal, da bi bila danes socialistična revolucija povsem neumestna, ker bi morala propasti zaradi sedanjega stanja produkcije. Treves je naglašal potrebo, da se buržvazija, ki deloma sama obupava, nadomesti v vladi, ne da bi se šlo za takojšnjim uresničenjem socialističnega programa, katerega izvršitev je za sedaj še nemogoča. Neizogibno potrebne so reforme, in sicer dalekosežne reforme, da more priti družba kot celota preko sedanjega tragičnega položaja. Naposled je bila sprejeta resolucija, ki zahteva takojšnjo parlamentarno akcijo za uresničenje reform, ki so danes izvršljive. Konferenca je povdarjala potrebo, da izvedo mase, da je med italijanskim delavstvom močna struja, ki ni boljševiška. Doslej se ta struja ni uveljavila: V zbornici ne, ker vodi zborniške posle boljševiške strankino predstojništvo, v časopisju ne, ker je "Avanti" nepristopen vsaki izjavi, ki ni boljševiška. Neboljševiški socialisti spoznavajo sedaj, da gre njih rezerviranost, njih nevtralnost vpricho politične akcije, s katero se ne strinjajo, le v korist klerikalcev, ki delajo praktično in zaradi tega tudi politično žanjejo.

Slovenski delavci, oživite klube J. S. Z. v vaših naselbinah. Kjer kluba še nimate ga ustanovite. Za pojasnila pišite tajništvu J. S. Z.

"Državniki", ki vstrajajo pri tem, da je tretja stranka v Ameriki čisto nepotrebna, bi morali utemeljiti svoje stališče bolj točno.

Kar mislijo, je brezdvomno to, da je tretja stranka nepotrebna finančnim interesom dežele. Interesi razredov, ki trdijo, da je tretja stranka nepotrebna, so dobro zastopani po demokratični in republikanski stranki, to je res. Toda za velike množice ljudstva te dežele je tretja stranka — stranka socialističnega delavstva — zelo potrebna.

V Chicagi se je vršil pred kratkim kongres ameriških cerkva, ki so si stavile nalogo, da izboljšajo ta svet s pridigami. Da to dosežejo, so duhovniki raznih sekt, katerih je 35, določili, da zberejo \$336,-77,757.00 vsako leto za agitacijo, in sicer tako dolgo, da doseže svota eno milijardo.

Prvi poizkus za zbiranje te svote je določen od 25. aprila do 2. maja t. l. Med zastopniki te ideje je tudi sin starega John D. Rockefellerja.

Da so vse te cerkve proti socializmu, ni treba posebej naglašati.

Tako naši nasprotniki. Kaj pa mi?

"NAŠI ZAPISKI"

Socialistična revija, izdaja Slovenska socialna matica v Ljubljani. Večje število te revije smo prejeli pred par dnevi iz Ljubljane. Kdor jo želi dobiti, naj nam pošlje 20c. Naši Zapiski so pričeli izhajati mesto revije "Demokracija", ki je z Novim letom prenehala izhajati.

Vsebina prve številke Naših Zapiskov je sledeča:

Članki: Uvodnik. — *** Boji in trpljenje ogrskega proletariata. — K. Kautsky: Sovjeti. — F. Albrecht: Misli k sodobnemu slovstvu. — Dr. K. Dobida: Marin Studin. — Pregled: Politika. Ogrska sovjetska republika. — O. Bauer: Osem mesecev vnane politike. — Volitve v zapadni Evropi. — Socializem: Socialistični pokret v Čehoslovaški. — Socializacija premoga v Nemški Avstriji. — O. Bauer: Pot k socializmu. — Gospodarstvo: Gospodarski razvoj Japonske med vojno in njene socialne prilike. — Bogastvo Alzacije-Lorene. — Produkcija črnega premoga v Nemčiji. — Trgovska mornarica Nemčije in versalski mir. — Kultura: Ignacij Borštnik.

Naročila pošljite Proletarcu.

LISTU V PODPORO.

Math. Filipich, Buhl, Minn.	\$.35
Frank Zagar, Terre Haute, Ind.	.15
Jerry Gorenz, Conemaugh, Pa.	.50
Louis Urbaneich, Detroit, Mich.	2.00
Frank Vončina, Virden, Ill.	.50
Math. Stiehauner, Hudson Heights, N. J.	.50
Ciril Rant, Detroit, Mich.	1.00
August Zupančič, Chicago, Ill.	.10
Skupaj	\$ 5.10
Zadnji izkaz	23.57
Skupaj	\$28.67

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.

podporna zveza

Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 6325 Station St., E. E. Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 606 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135 West Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANO TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VERHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštinih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Tajnikom društev S. D. P. Z.

Če ne prejimate glasila SDPZ. Proletarca, sporočito to potom dopisnice upravnistvu lista. Ako je na vaše mesto izvoljen nov tajnik, ga opozorite, naj takoj sporoči upravnistvu Proletarca svoj naslov, številko društva in ime in naslov prejšnjega tajnika. Le na ta način bo mogoče redno pošiljati glasilo tajnikom, do katerega so opravičeni. Radi tega prosimo vaše kooperacije.

Upravnistvo.

Velika draginja papirja je zelo občutno zadela posebno delavsko časopisje, in seveda tudi Proletarca. Naročniki, vpoštevajte to in pridobivajte listu nove naročnike. Poravnajte naročnino takoj, ko vam poteče.

KAKO JE MOGLO VELIČANSTVO PRETRPETI STRAHOTE VOJNE.

Dunaj je bil ob času vojne za navadno prebivalstvo vse prej kakor raj. Vojni kruh, kateremu so le zaradi tega rekli "kruh," da ni bilo treba izmišljati posebnega imena, ki bi bilo bolj natančno označevalo tisto peko, krušni listki, brezmesni dnevi in podobne uredbe so označevale položaj ljudstva z ozirom na hrano. Na Dunaju je živel tudi "Njegovo veličanstvo" cesar Karl in cesarica Zita. O tem veličanstvu so veliko pripovedovali, da je velik demokrat. Kakšna je bila njegova demokracija v prehrani v času, ko je vse prebivalstvo stradalo in so vojaki na fronti toliko trpeli od lakote, kolikor od krogel?

"Volkabote," list nemških socialnih demokratov na južnem Češkem, objavlja tovrstni listek, s katerim je bila cesarju na Dunaj poslana večja množina živil iz Bukarešta. Precej zanimiv je ta listek in vreden, da ga ponatisnemo. Glasi se:

Na prvi strani:

"Vojaški pisarni

Njega Veličanstva cesarja in kralja Dunaj, Grad.

Mesto določbe: Dunaj-grad.

Štev. 180.385. Znamka: Goeln.

Štev. 8133. Številko: 1.

Vsebina: Živila. Kosmata teža: 10348. Po konsignaciji. Voz se mora pripojiti osebnemu vlaku.

Bukarešt, dne 26. jan. 1918.

Pošiljatelj: Denkler ake.

Na drugi strani:

4000 kilogramom moke (34 vreč), 500 kg. testenin (10 sodov), 1000 kg. riža (14 vreč), 525 kg. graha (7 vreč), 475 kg. ječmena (7 vreč), 216 kg. prekajenega mesa (6 sodov), 974 kg. masti (13 sodov), 80 kg. orehov (1 vreča), 100 kg. jaje, 1440 kg. grahove moke (7 vreč), 660 kg. fižola (3 vreče), 100 kg. kislega zelja (2 sodčka), 20 kg. medu (1 kad), 130 kg. suhega sadja (5 sodov), 48 kg. sušene zelenjave (3 kadi), 150 kg. marmelade (5 sodov), 300 kg. raznih kompotov (11 sodov), 487 kg. marmelade (6 golid). Skupaj 10,348 kg.

Omenjeni list pravi: To je bilo meseca januarja 1918. Torej v času, ko smo mi na fronti in v deželi umirali od lakote... Človeku se nehote krčijo pesti, kadar se spomni na vse tisto trpljenje.

Ali pravili so nam: "Vztrajati!"

Njegovo in njeno veličanstvo je pač lahko — vztrajalo.

Ali naposled nismo mi izdržali tega z njimi in smo jih poslali k vsem vragom.

Vsak Slovenec, ki je zmožen čitanja angleščine, bi si moral naročiti "The Profits of Religion", ki jasno osvetljuje razne verske sekte v službi kapitalizma. Ta knjiga je eno najboljših del te vrste v angleški književnosti. Cena ji je 60c. Spisal jo je Upton Sinclair. Za dva dolarja vam pošljemo gori omenjeno knjigo, brošuro "V novo deželo", knjigo "Svetovna vojna in odgovornost socializma" in "Kdo uničuje proizvodnjo v malem". Naročila sprejema "Proletarec".

KUPLJENO PO CENI JE DRAGO KONCEM KONCA.

To je pravilo, ki pride posebno v poštev pri kupovanju zdravil. Ako na primer trpite na neprebavi, slabemu teku do jedil, glavobolu, zaprtju in drugih želodčnih nerednosti, je Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino najboljšo zdravilo za omenjene bolezni, ki ga morete kupiti. Sedaj pa pride kdo in vam pripoveduje, da ve za preparacijo, ki je dvajset ali trideset centov cenejša. Vi boste sledili njegovi sugestiji in kupili cenejše zdravilo, toda kmalo boste spoznali, da je bil denar vržen proč. Zanesljivo zdravilo je vedno vredno zlata. — Mr. Joseph Zeleznik nam piše z dne 23. feb.: "Star City, W. Va., Box 158. Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino je vredno več kakor denar. Ga priporočam najiskrenejše vsem mojim rojakom. Objavite moje polno ime in naslov." — Vprašajte vašega lekarnarja ali trgovca z zdravili tudi za Triner's Angelica Bitter Tonic. — Joseph Triner Company, 1333—43 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

IZŠLA JE NOVA KNJIGA "DEBS, HIS LIFE AND LETTERS", ki jo je spisal David Karsner. Stane \$1.50 in 10c za poštnino. Naročila sprejema Proletarec. Dobiček, ki ga prinese prodaja te knjige gre v fond za osvoboditev Debsa iz ječe. Ta fond upravlja The Workers' Defense Union in The National Civil Liberties Bureau. Tiskalo se je tri milijone izvodov te knjige in ako se vsa prodaja, bo prinesla prej omenjenemu fondu \$149,500.00. — Ime Eugena Debsa je tesno združeno s socialističnim gibanjem v tej republiki, zato je knjiga, ki opisuje njegovo življenje, vseskozi zanimiva. **NABIRAJTE NAROČILA** med Slovenci in drugorodci ter jih pošljite nam. Sedaj imate priliko za akcijo; dobite dobro knjigo in ob enem pomagajte akciji za osvoboditev Debsa.

Paketna pošta ZA JUGOSLAVIJO

Še ni odprta, v ta namen je pa priredilo J. R. Z. potom svoje trgovske korporacije American Commercial Board-a, Ltd. nekako nadomestilo, s katerim omogočuje rojakom, da pošiljajo v domovino pakete izpod desetih funtov. Kako se je treba navnati vam pojasnijo navodila. Pišite ponje še danes!

Tudi zaboj Vam je mogoče poslati preko te korporacije: sigurno in točno dostavljenje vam je zagotovljeno. Pišite za navodila.

Predvsem Vam pa priporočamo, da se poslužite najcenejega in najsigurnejega, kakor brezdvoma najizdatnejšega sistema pomoči vašim sorodnikom v domovini — to je potom kreditnega dostavljanja blaga v domovino. Tudi za ta način pošiljanja ima Glavni Urad obširna navodila in vzorce, za katere pišite še danes in pridenite 25c v znamkah ali gotovini za pokritje stroškov.

Prva pošiljatev se zaključuje 25. Marca in ako hočete, da bo Vaša pomoč hitra poslužite se te prve pošiljave. Ker se cene vsem blagom neprestano dvigajo, smo prepričani, da bo druga pošiljatev potom A. J. C. B. Ltd. izdatno dražja, ne zamudite ugodne prilike pri prvi pošiljavi in prihranite si denar.

Naslov Glavnega Uroda:

AMERICAN JUGOSLAV COMMERCIAL BOARD, Ltd.
3639 West 26th Street
Chicago, Illinois